

آشنایی با وظایف دادیار ناظر زندان بخش ۲

نکاتی که باید در اعطای مرخصی رعایت شود

۱. زندانی، تحت قرار نباشد. به زندانی تحت قرار نمی‌توان مرخصی داد؛ مگر موارد بسیار استثنایی با موافقت مقام رسیدگی‌کننده به پرونده یا دادستان. ماده ۲۲۷ آیین‌نامه در این خصوص مقرر می‌دارد: اعطای مرخصی به متهمان تحت قرار بازداشت حسب مورد منوط به موافقت مقام رسیدگی‌کننده به پرونده یا دادستان خواهد بود؛
۲. پیشنهاد مرخصی حتی‌المقدور از طرف رئیس زندان باشد؛
۳. اعطاء مرخصی به آن زندانی در صلاحیت قاضی باشد؛ با این بیان که مربوط به زندانی حوزه قضایی خودش باشد؛
۴. زندانی مستثنی از مرخصی نباشد و در صورت ضرورت موافقت دادستان جلب شود.

شرایط انتقال زندانیان به شهر دیگر

۱. تحت قرار نباشد؛
۲. تقاضای محکوم‌علیه؛
۳. موافقت رئیس زندان مبدأ؛
۴. موافقت مدیر کل سازمان زندان‌های استان مبدأ؛
۵. موافقت مدیر کل سازمان زندان‌های استان مقصد؛
۶. موافقت دادیار اجرای احکام یا رئیس حوزه قضایی بخش مبدأ، حسب مورد.

مستثنی از مرخصی

مستثنی از مرخصی در ماده ۲۲۶ آیین‌نامه بیان شده است؛ این ماده مقرر می‌دارد: محکومانی که جرم آنان سرقت مسلحانه، جاسوسی، اقدام علیه امنیت کشور و یا دایرکردن مراکز فساد و فحشاء، آدم‌ربایی، جرائم بانندی، اخلاف در نظام اقتصادی، محکومان دارای دو بار سابقه محکومیت بخاطر همان جرم، محکومان به حبس ابد و

کلیه محکومانی که به جهت اجرای حکم قصاص یا اعدام در زندان نگهداری می‌شوند و نیز افرادی که به شرارت مشهورند از شمول اعطای مرخصی مستثنی هستند مگر با تشخیص دادستان یا رئیس حوزه قضایی. برای اعطاء مرخصی، دادیار ناظر زندان باید پرونده زندانی را ملاحظه کند و سابقه و نوع جرم او را ببیند و مدارک او از جمله عکس و ... را دریافت کرده و بعد از بررسی همه‌جانبه نسبت به اعطاء مرخصی به زندانی تصمیم‌گیری کند. بهتر است نیروی انتظامی هم در جریان مرخصی این‌گونه زندانیان قرار گیرند.

انواع مرخصی

۱. استحقاقی؛
۲. تشویقی؛
۳. بند کارگری؛
۴. بیماری‌های صعب‌العلاج؛
۵. ایام عید و مناسبت‌ها؛
۶. ایام فوت بستگان زندانی؛
۷. مرخصی به زندانیان باز.

تأمین در مرخصی

بر اساس آئین‌نامه جدید اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور که در تاریخ ۱۳۸۴/۹/۲۰ به تصویب رییس قوه قضاییه رسیده است، رئیس زندان هم می‌تواند از زندانی تأمین مدنی اخذ کند و در صورت غیبت زندانی، رئیس زندان علیه وثیقه‌گذار دادخواست مدنی تقدیم دادگاه می‌کند و بقیه مراحل قانونی را طی می‌کند.

رویه فعلی در اخذ تأمین، تأمین کیفری است که فقط توسط دادیار ناظر زندان اخذ می‌شود و نوع آن وثیقه و کفالت است.

محاسبه میزان تأمین

پس از پیشنهاد مرخصی، قاضی ناظر زندان، میزان محکومیت زندانی را با دقت در رأی دادگاه در نظر می‌گیرد و با عنایت به وضعیت حال حاضر که زندان روزی بیست هزار تومان محاسبه می‌شود، محکومیت را

سالی هشت میلیون تومان حساب کرده و به این مبلغ رد مال هم اضافه می کند و مبلغ تأمین به صورت حدودی مشخص می شود.

غیبت زندانی پس از اتمام مرخصی

اگر زندانی از مرخصی غیبت کند، رئیس زندان این جرم زندانی را به دادستان گزارش می کند و قاضی محکوم علیه را احضار کرده و سپس او را جلب می کند و این موضوع به ضامن یا وثیقه گزار هم به صورت واقعی ابلاغ می شود و از طریق او هم اقدام می شود؛ در صورت عدم نتیجه گیری این موارد به دادستان گزارش شده و تقاضای ضبط وثیقه می شود.

ملاقات

انواع ملاقات

۱. کابینی؛
۲. حضوری؛
۳. شرعی یا خصوصی.

مقامات اعطاء کننده ملاقات

- الف) مقام قضایی
۱. مقام قضایی صادر کننده قرار؛
  ۲. دادیار ناظر زندان.
- ب) رئیس زندان.

فواید ملاقات

۱. فراهم شدن موجبات آزادی محکومین و متهمین؛ مثلاً شاکی وقتی وضعیّت زندان را ببیند رضایت می دهد یا صلح و سازش انجام می شود؛
۲. پی گیری پرونده های زندانی توسط خانواده او؛
۳. صلح و سازش؛

۴. کاهش جرائم در زندان با توجه به اینکه زندانی پس از ملاقات به آرامش مطلوبی می‌رسد.

مضرات ملاقات

۱. ورود مواد مخدر به زندان به‌ویژه در ملاقات خصوصی؛

۲. برنامه‌ریزی برای فرار.

ملاقات‌کننده‌گان با زندانی

۱. بستگان نزدیک؛ از قبیل پدر، مادر، همسر، فرزندان و ... با نظر مقام قضایی و رئیس زندان؛

۲. وکلاء. البته برای ملاقات وکیل با متهم بهتر است موافقت مقام قضایی صادرکننده قرار جلب و ملاقات با مجوز او باشد؛

۳. مقام قضایی؛

۴. خیرین؛

۵. شاکی.

قاضی ناظر زندان با توجه به وظیفه معاضدت قضایی زندانیان، باید هفته‌ای دو نوبت از زندان بازدید نماید و با آنان ملاقات حضوری داشته باشد که این کار باید با رعایت مسائل امنیتی انجام شود.

انواع زندان

۱. زندان باز؛ ۲. زندان نیمه‌باز؛ ۳. زندان بسته؛ ۴. بازداشتگاه؛ ۵. مؤسسات صنعتی و کشاورزی؛ ۶. مراکز اقدامات تأمینی و تربیتی؛ ۷. کانون اصلاح و تربیت و مراکز باز پروری و مالجعه متهمان و محکومان معتاد.

۱. زندان باز

مکان‌هایی است که معمولاً در اطراف زندان وجود دارد و محکومین در این واحدها با عنوان حرفه‌آموزی و اشتغال مشغول می‌شوند.

در هنگام موافقت برای فرستادن زندانی به زندان باز باید شماره کلاسسه پرونده او و محکومیت او نوشته شود؛ چون ممکن است محکومیت‌های متعدد داشته باشد.

۲. زندان نیمه باز

زندان نیمه باز زندانی است که محصور بوده و زندانیان به طور گروهی با تعداد کافی مأمور مراقب به کار اعزام می‌گردند و پس از خاتمه کار مجدداً به آسایشگاه‌های خود عودت داده می‌شوند. حتی ممکن است بعضی از زندانیان در قسمت اداری زندان هم به کار گمارده شوند. لازم به تذکر است که مجرمین خطرناک نباید به این قسمت آورده شوند؛ زیرا فرار کردن از این قسمت بسیار راحت است.

۳. زندان بسته

زندان بسته، زندانی است محصور که با برج‌های دیده‌بانی در پوشش داخلی و خارجی دارای حفاظت کامل باشد!

در این نوع زندان، محکومان شب‌ها در خوابگاه‌های اختصاصی یا گروهی نگهداری و روزها از برنامه‌های آموزشی و فنی حرفه‌ای، و تفریحی استفاده می‌نمایند و در کارگاه‌های داخل زندان به کار گمارده می‌شوند.^۱

موارد لازم برای معرفی زندانی به زندان باز

۱. تقاضای محکوم‌علیه؛
۲. زندانی تحت قرار نباشد؛
۳. موافقت رئیس زندان؛
۴. موافقت دادیار ناظر زندان؛
۵. اخذ تأمین مناسب توسط دادیار ناظر زندان؛
۶. زندانی مستثنی از مرخصی نباشد.^۲

۱- ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور.
 ۲- تبصره ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور.
 ۳- در صورت مستثنی بودن باید موافقت دادستان جلب شود.

تخلفات زندانیان در داخل زندان

ماده ۱۷۴ آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور - به منظور رسیدگی به تخلف‌های محکومان و متهمان، شورای انضباطی با ترکیب اعضای زیر تشکیل می‌گردد: مسئولان واحدهای قضایی، بازپروری، حفاظت اطلاعات، رییس اندرزگاه مربوط و یک نفر مددکار با انتخاب رییس زندان، تصمیم‌های اتخاذی با اکثریت آراء قابل اجراست.

ماده ۱۷۵ آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور -

تنبیه‌های انضباطی عبارتند از:

۱- محرومیت از ملاقات حداکثر سه نوبت.

۲- محرومیت از مرخصی تا ۳ ماه.

۳- عدم پیشنهاد عفو و آزادی مشروط حداکثر تا ۶ ماه.

۴- نگهداری در واحدهای تک نفره انفرادی حداکثر تا بیست روز^۴.

تبصره ۱- اعمال ۱/۳ از هر یک از تنبیه‌های ذکرشده بطور مستقیم از سوی شورای انضباطی امکان‌پذیر بوده و بیش از آن موکول به موافقت قاضی ناظر می‌باشد.

تبصره ۲- رییس زندان و در غیاب وی بالاترین مقام مسئول در مؤسسه یا زندان می‌تواند خارج از وقت اداری و یا در ایام تعطیل نسبت به معرفی محکومانی که در نظم اخلاص نموده‌اند به واحدهای تک نفره تا آغاز وقت اداری اقدام نموده؛ مراتب را به منظور اتخاذ تصمیم مناسب به شورای انضباطی منعکس نماید.

عفو

کمیسیون عفو استان مرکب از افراد زیر است:

۱. رئیس کل دادگستری استان؛

۲. دادستان مرکز استان؛

۳. مدیر کل سازمان زندان‌های استان؛

۴. نماینده حوزه نظارت قضایی ویژه قوه قضاییه مستقر در استان.

^۴ - اعمال مجازات بند ۴ حتماً باید با موافقت دادیار ناظر زندان باشد.

مراحل عفو زندانی

۱. تقاضای محکوم علیه؛
۲. رضایت شاکی؛
۳. موافقت شورای طبقه بندی؛
۴. تشکیل پرونده عفو توسط قاضی ناظر زندان؛
۵. ارسال پرونده خدمت دادستان؛
۶. موافقت کمیسیون عفو و بخشودگی؛
۷. ارسال پرونده به کمیسیون عفو و بخشودگی کل کشور.

مدارک لازم در پرونده عفو

۱. رأی دادگاه؛
۲. پیشنهاد عفو از زندان؛
۳. فتوکپی شناسنامه؛
۴. فرم تکمیل شده مربوطه؛
۵. اخذ شرح سابقه محکومیت.